

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

5. De tempore recitandi Offici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

tam longum tempus, quo per voces musicas ea Hora Canonica canitur, internam attentionem adhibere.

Confirmatur ex Bauci in *selectis*, quæst. 37. *Peter*, 17 qui citans Sanchez in *consil. lib. 7. cap. 2. dub. 16*, ait, non obligari servientem Choro recitare illam partem, quam pulsatur organum, quia (inquit) Ecclesia sumit illam partem pulsationis Chori pro Oratione.

Submissæ canens.

15. Quæritur secundò, An si quis partem suam submissa voce; ita ut audiri à Choro non possit, profert; ad partem autem ejusdem Chori ritè attendit, an, inquam, satisfaciatur. Dixi (partem suam) nam partem alterius Chori, ut etiam Lectiones, Antiphonas, &c. quæ ab aliis cantari solent, melius esse non recitare, etiam submissa voce, sed ad illam devotè attendere, ne submurmurando aliis detur causa perturbationis, merito notant Doctores Suar. Sanch. Navar. apud Pell. *tract. 1. man. Reg. cap. 8. num. 26*.

Dico hunc præcepto quidem dicendi horas satisfacere, non verò Ecclesiæ servitio, ideo non obligari ad iterum recitandum privatim, sed non posse distributiones accipere. Ita Bon. *diff. 1. de Hof. Can. q. 3. p. 2. §. 1. n. 16*. & 17. Præceptum adimpler, quia ponit, quod debet, quoad præceptum orandi. Servitio non satisfacit, quia munus horum ad Chororum deputatorum non esse solum recitandi quomodocunque Officium, sed publica, atque adeò clara voce. Sanch. Garc. Diana apud Marchinum *mor. citandum*, videntur contrarium sequi, sed ex March. *tr. 2. de ord. p. 6. c. 13. diff. 7. n. 8*. ij loquuntur de Canonicis, non obligatis nisi ad meram assistentiam, de quibus mox n. 18. Atque hic nota, cum beneficiatus soleat exigere tum fructus à suo beneficio, tum etiam has distributiones ob assistentiam Chori, hunc, de quo loquimur, distributiones solas amittere, non fructus: nam hi dantur propter Officium etiam privatè dictum, illæ propter Chori assistentiam. Quod si quis non habeat alios fructus, nisi distributiones, certè eas amitteret, quia non ponit id propter quod ejusmodi emolumenta ipsi conceduntur. Amittit, inquam, etiam ante sententiam, quia eas Choro non interveniens nunquam facit suas, ut ex vulgatis iuribus constat: Ita Bon. VIII. c. 5. de Clerico non residente in 6. *Trid. sess. 24. cap. 12. de reform.*

16. Petes, huic licetne solum mediocritatem distributionum recipere, scilicet pro ea parte, quam Chorus cantat ad quam ipse jam ritè attendit? Respondeo, licere putant nonnulli, quia jam ponit partem sui muneris; Ita Suar. alique, quos citat, sequiturque Bonac. *ibid. p. 17*. negant alij melius, quia Pius V. prohibet dari distributiones interefferenti, & non recitanti Officium: ita hic ita submissè orans, licet ad aliam partem attendens, non dicitur absolute recitare in Choro. Ita Castro *P. 2. tr. 17. d. 3. p. 4. n. 5*.

Nihil dicens in Choro.

17. Quæritur tertio, an qui nihil in Choro dicit, attendat verò ad omnia, satisfaciatur?

Dico hunc multò minùs satisfacere; ita Castro *ibid.* quia si nullo modo dicitur recitare in Choro, vel orare velociter, quare etiam si privatim domi recitaret, satisfaceret quidem sic præcepto, sed non Ecclesiæ servitio, unde fructus beneficii suos lucrifaceret, non verò distributiones.

18. Excipe illud, quomodo diximus n. 14. *sine*, excipe item eos Canonicos, seu Beneficiatos, quibus vel ex consuetudine, vel ex privilegio conceditur solum interesse Choro, aliis Clericis Chori omnes partes persolverentibus; ita Navar. Less. Fill. alique apud Bonac. *quæst. 3. p. 2. §. 1. num. 17*, Castro Pal. *l. c. p. 3*, Azor. *tom. 1. lib. 10. cap. 11. quæst. 10*. iis enim modeste attendentibus, neque confabulantibus non puto sive Pium V. sive Tridentinum Concilium suum æquidistum jus vel privilegium admisisse. An verò ex dictis n. 10. & 11. colligatur his satis esse solum attentionem externam, tu perpende.

Dormitans in Choro.

19. Huc fecit casus sequens. Beneficiarius dum Choro ritè assistet, maxime à somno impertitur, ipse tamen ei, quantum potest resistens, evadere non valet, ita, ut extendat, ad quid obligabitur?

20. Puto primò, eum obligari ad privatam, iteratamque recitationem: Ratio est, quia ipse sic dormiens Officium per actionem humanam, & liberam non persolvit.

21. Puto secundò, hunc lucrari distributiones illius Officii sic imperfectè recitati. Ratio est, quia ad illas acquirendas sufficit assistentia, quantam sine culpa potest ab legitime impedito, v. g. ab infirmo, qui Choro non assistat, quod magis legitimum impedimentum, quàm somnus ille pertinax, qui evincit moraliter non possit, quique si actuali infirmitati comparetur, non erit error: Recitare autem postea ad finem acquirendi distributiones, eundem frustra obligatam, siquidem hæc per horas in Choro recitatas acquiruntur, non per recitatas extra Chorum.

Confabulans in Choro.

22. Quæritur quarto, An Canonicus amittat distributiones quotidianas, si non attendat ad ea, quæ recitantur in Choro, sed cum aliis confabuletur, si tamen legitime recitat, quæ sunt à se recitanda? Respondeo, non est improbabile non amittere, quia verè hic suo muneri non deficiat: attendi in Choro, esto peccet contra Religionem, obligeturque quod omisit, recitare privatim.

Recitantes tertiatim.

23. Sacerdotes tres ut laborem Officii temperarent, singuli Versiculum ex Psalmi recitabant; ita fiebat, ut non alternatim, sed tertiatim pensum majore facilitate persolverent; legitime id præstasse sentiendum erit?

Respondeo nequaquam, quia obligantur Sacerdotes recitare Officium more Ecclesiastico; id est, vel totum à singulis, vel ex Choro alternatim, nunquam verò quoad Psalmos tertiatim, & certè si id liceret, liceret etiam quatuor, quinque, plures Sacerdotes suum singulos versiculum recitare, & sic præcepto satisfacere, quod nemo dixit. Huc facit, quod afferam *infra lib. 3. c. 2. §. 6. m. 5*, ex Castro Palao, qui negat votum recitandi Rosarium, posse impleri recitando alternatim; nam licet nos ibidem secuturi sumus oppositum, ubi mos est recitandi sic Rosaria, id tamen probat hanc doctrinam de non recitando officio tertiatim, quia id in Ecclesia receptum more non est.

§. V. De tempore recitandi Officii.

1. Vis ab Ecclesia statutis horis recitandis esse preces Canonicas clarius est, quàm ut quæri oportet: hoc est, jam nunc ex introducta consuetudine timoratorum, sine culpa etiam veniali, Matutinum, & Laudes ab inclinatio præcedenti die usque ad unam circiter horam post ortum Solis diei sequentis; Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, ab aurora usque ad meridiem; Vesperas, & Completorium à meridiem usque ad semihoram circiter post Solis occasum. Nihilominus si intra eundem diem recitentur, licet non in suis horis, non peccari certum sit, nisi venialiter, & aliqua existente causa (certè non necessariò magna) ne venialiter quidem in privata recitatione; nam ceterum Prælati sub mortali tenentur diligentes esse, ut regulariter suis horis cantetur Officium in Cathedralibus, ac Regularibus Ecclesiis, præcipitur enim sub indignatione Dei, & Sedis Apostolicæ Clem. 1. de celebr. *Missæ*. Alij autem inferiores, ad quos non pertinet Chori cura, solum obligantur, quando esset grave scandalum, vel grave detrimentum divini cultus, qui ipsi succurrere possunt. Vide quæ dixi §. 1. n. 7.

2. Solum

2. Solam ergo hic quaerimus primò, cum Matutini & Laudes possint anticipari; hoc est, sub Vesperas antecedentis diei jam ex introducta consuetudine peractam quam hora praecipue liceat sine mortali?

Nonnulli sive hyeme, sive aestate putant tribus horis ante occasum Solis, nempe 2. hora Italica. Ita Joseph. *Antiq. brev. notitia de Hor. Can. n. 6.* nonnulli tribus horis post meridiem, ut hodie v. g. die 24. Julij quo haec scribo, quia meridies Panormi ad latitudinem gratias 38. est hora 16. min. 53. poterit in horum sententia des 38. est hora 16. min. 53. Ita Bonacin. *disp. 1. recitari Matutinum hora 19. min. 63.* Ita Bonacin. *disp. 1. de Hor. Can. quest. 3. part. 3. num. 15.* Barbosa, Gavanti. S. A. Henric. apud Dianam p. 1. tr. 12. ref. 14. Nonnulli circa tertiam, & quartam horam à meridie, hoc est, tribus, & quatuor horis cum dimidia post meridiem: quae esset in dicto die 24. Julij, hora 20. min. 25. Ita Mar. *tom. 2. de Rel. lib. 4. cap. 26. n. 14.* nonnulli diem sive longum aestatis; sive hyemis brevem partiuntur in duodecim aequales partes, quales horas Planetarias appellant, & novem ex his elapsis hoc est, tribus ex his horis ante occasum, docent recitari posse sine scrupulo Matutinum. Nonnulli denique dicunt duabus horis post meridiem v. g. in dicto die 24. Julij, licere recitationem Matutini hora Italica 18. min. 53. Ita Sanchez *in conf. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 37. num. 4.* ex D. Thom. Viguer. Turres. & novissimè Fontanad. *tr. 8. singul. 1. num. 1.*

3. Dico has omnes sententias esse probabiles: sequere, quae tibi melius ceciderit: & ratio est, quia ex recepta consuetudine licet recitare Matutinum, & Laudes, quando dies inclinat ad occasum: at quilibet ex dictis authoribus probabiliter putat, eo tempore ab ipsis assignate diem ad finem vergere; ergo merito tunc licet illarum precum solutionem arbitratur.

Imò Sanchez *ibid.* asserit quendam, qui asseruit statim à meridie, praesertim in Quadragesima, quando Vespere ante prandium cantantur, posse recitari Matutinum, & Laudes diei sequentis; credo, quia is putavit tunc jam incipere diei declinationem: sed nimis est late dictum.

4. Illud licet benignum excipi tutius potest pro Italis Horologiis totalibus; Haec enim per pulsam campanae dant signum communiter media hora, postquam deperit styli umbram horologium solare, lege Pellizz. *tom. 1. man. reg. tract. 5. cap. 9. num. 103.* In eo puncto v. g. quo Sol infra nostrum Hemisphaerium sese abscondit Horologium totale dat signum horarum viginti trium cum dimidia, cum solare ostendat horam vigesimam quartam. Cujus differentia ratio est, quia Horologium totale indicat horas civiles; cives autem usque ad mediam horam apparentes noctis negotia sua propter Solis crepuscula in luce sine tenebris agunt, atque ad eam diem semihoram illam computant. At Horologium solare, cum ad nullum solis cursum notet, recte notat vigesimam quartam horam in ipso puncto occasus, quando verè corpus ipsum solare sese à nobis subducit, noctemque parere incipit. Jam verò, quia Matutinum recitari potest reclinate Sole ad occasum, poterit recitari juxta notationem Horologii solaris talem inclinationem ostendentis: cum ergo solare praecedat communiter media hora ante notationem Horologii totalis Italici, poterit Matutinum recitari semihora ante pulsam dicti totalis Horologii. Aequinoctio, v. g. quando meridiem est hora decima octava, potest persolveri Matutinum sequentis diei duabus horis post dictum meridiem, ex opinione Sanchez *num. 3.* allata; poterit ergo vigesima hora Horologii solaris; sed vigesima hora solaris est decima nona cum dimidia in Horologio totali; ergo poterit hora decima nona cum dimidia Horologii totalis recitari Matutinum. Id quod certè quantum commodi afferat se ex officij penso expedire volentibus, luce clarius vides.

5. Diximus de peccato mortali: quid de veniali? Sanchez *in conf. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 37. num. 6.* ait, ne veniale quidem esse Matutinum, Laudesque sequentis

diei persolvere una hora ante occasum solis diei praecedentis, quia moraliter censetur recitari Matutinum de nocte, quae tota nox (non autem ipsa sola nox intempestiva, seu media, ut aliqui falsò putant) deputatur ad Matutini recitationem. Addit tamen esse veniale, illud recitare sine causa duabus, vel tribus, vel aliis horis praedictis ante occasum, quia, inquit, sine causa tunc, tempore indebito, recitaretur.

6. Pace tanti viri in hunc modum ratiocinor: Persolvere Matutinas preces ante occasum praecedentis diei, est consuetudine introductum, ut ipsemet Sanchez *ibidem* fatetur: sed ex eodem Sanchez consuetudo jam introducta, ut duabus vel tribus illis horis, vergente nimirum ad finem diei, persolvantur, ergo secundum legitimam consuetudinem licebit tunc recitare: subsumo, consuetudo legitima admittit non minus veniale, quam mortale, ergo, &c. Confirmo primò, nam passim video etiam timorata conscientiae Sacerdotes hac in re solum de hora inclinante ad occasum esse sollicitos, ceterum aliam causam nec requirunt, nec considerant: credes, quia totas illas horas ad noctem sequentem pertinere ex ipsa praxi sive praesumunt, sive interpretantur. Confirmo secundò, quia idem Sanchez *ibidem num. 2.* affert, & non reprobat quendam doctum Magistrum dicentem quamlibet causam sufficere, & non necessitatem solum, sed etiam commoditatem. Jam ergo nunquam erit peccatum veniale; quia quando alia causa deest, certè non deest commoditas, semper enim homo in similibus, nisi amens sit, si ab alia vehementiore causa non urgeatur, satis à propria movetur commoditate.

7. Petes: licetne Matutinum Defunctorum diei eorum Commemorationis primo Novembri eodem modo pridie recitare post Vesperas Sanctorum? Respondendo dicere: cum infertur autem quaedam declaratio Sacrae Congregationis Rituum in contrarium apud Gavantium in Rom. *Brev. scilicet 9. cap. 2. num. 6.* in qua solum excipiuntur Episcopi in Cathedralibus: sed quia in ea declaratione dicitur (prohibuit pridie cantari) clara sit conjectura prohiberi publicam recitationem in Ecclesiis, non verò privatam, de qua loquimur. Adde primò de hac prohibitione non constare authenticè. Adde secundò Rubricam diei Commemorationis Defunctorum in Breviario Romano praescribere, ut dicto, *Benedicamus Domino*, post Laudes Sanctorum, incipiat absolute Officium Defunctorum: (nota obiter illo die omitti post Laudes Antiphonam, *Salve Regina*) unum ergo eo die recitanda per Rubricam sunt haec Officia: ergo, si unione hac supposita, relinquitur potestas recitandi privatim die antecedenti Matutinum cum Laudibus diei infra Octavam Sanctorum, id quod nullus unquam negavit, consequitur relinqui potestatem recitandi eodem tempore Matutinum Defunctorum uniendum cum praedicto Sanctorum.

Atque hinc contra colligo, Litanias die S. Marci, & Rogationum recitari consuevas, supposita eorum obligatione, de qua tamen dixi *cap. 5. §. 2. num. 41.* non posse pridie Vespere recitari: tum quia Litaniae illae sunt loco assistentiae Processionis, quae certè pridie non celebrantur; tum quia Rubrica Missalis Romani in die S. Marci, & in triduo Rogat. de iis persolvendis non signat unionem Laudum cum ipsis Litanis, non enim dicit: Percurrantur Litaniae, dicto *Benedicamus Domino*, sed: Hodie post Matutinum, seu post Laudes, puta suo debito tempore: tum denique quia pro Litanis adest illud Hodie, quod non est pro Matutino Defunctorum.

8. Quaerimus secundò. An quis proficetur Religionem deputatam ad Chorum, vel sacris, vel incipit possidere Beneficium, hodie, verbi gratia, circa meridiem, obligetur recitare Horas respondentes temporis antemeridiano, hoc est, Matutinum, Laudes, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam? Dico nequaquam obligari obstringitur enim is illas dumtaxat solvere, quae correspondent temporis pomeridiano. Ratio est, quia vis Professionis, Ordinis, Beneficij ad consequentia Officia

H. 3 obligat

obligat, non verò retrahit obligationem ad antecedentia.

9. Difficilius est decernere, An si predictus recitavit manè Horas respondentes tempori ipsi pomeridiano, v.g. Vesperas, obligetur post Professionem, seu Ordines in meridie susceptos, iterum easdem recitare? Obligari docet Bonacina, quem sequitur Castro Palaus *tom. 1. tract. 17. disp. 2. part. 4. numer. 3.* citans Bonacin. quia non satisfit præcepto eo tempore, quo nullum præceptum urget, sicuti non satisfit præcepto de audiendo Sacro die Dominico, per Missam auditam die Sabbati: si quidem die Sabbati nullum urget præceptum: non obligari repetere, supponit ut certum de Lugo, de *Eucharist. disp. 16. scil. 2.* multa enim adsunt præcepta (ait) quæ satis observantur, si paulò antequàm urget præceptum adimpleantur: sic, si non sacrum fecerit, vel eidem interfuerit in loco, ubi non est festus dies, nullus te accedentem eodem die manè in locum, ubi celebratur festum de præcepto obligabit iterum assistere Missæ. Hinc ego sententiam sum secutus, in *opuscul. de Comm. cap. 5. §. 2.* Hanc iterum amplector, cuius rationem ibi, si jvat, relcege.

Quoniam tempore Officii agimus, Quæret quis: An Officium ex obligatione, recitare liceat tempore Missæ, quæ auditur ex præcepto; ex communi ferè calculo licere respondebimus *inferius, lib. 4. cap. 2. §. 1. num. 16.* quia utraque est attentio ad divina, neutra alteram impediens.

§. VI. De loco, & sin recitandi Officium.

1. Pro publica recitatione locus est Chorus, & tota Ecclesia, ejusque Capellæ: immo alicubi, ex introducta consuetudine, Sacristia, quæ patet ad Ecclesiam: pro privata verò nullus est assignatus locus: solum advertit Castro Palaus *l. c. n. 7.* ex Bonac. *disp. 1. de Horis Can. q. 3. p. 5. num. 5.* & 6. lege item Bellarminum de *bon. operibus, lib. 1. c. 18.* & Navar. de *orat. c. 3. n. 9.* ne in locis immundis, vel distractioni expositis recitetur sine necessitate, qua non existente, venialiter, inquit, peccaretur: ibi propter irreverentiam, hic propter periculum distractionis.

2. Ego hoc de loco distractionibus exposito libens amplector: Illud de locis sordidis, præciso contemptu (qui sanè gravissimum esset scelus) vix possum admittere, nam pari modo, si quampiam orationem vocalem Deo, vel Sanctis eo in loco effunderes: immò si orationem mentalem tunc exerceres, aspirationemque haberes ad Dominum Deum, venialiter peccares; & sanè nimis durum videretur velle fidelem obligare ad abstinendum ab Oratione eo tempore, quo humanis necessitatibus inservit. At in conceptu hominum Oratio ejusmodi sordida facta loco, reputatur irreverenter fieri. Respondeo ita reputari à vulgo, non à sapientibus, qui res suo momento expendunt. Deus optimus operis mandati æquè, atque immundi Creator est, & conservator, à nullis unquam sordibus radij solaris instar, inquinandus; & rectè affert Pater Tancreda, *tom. 1. de Relig. r. 3. lib. 3. d. 3. num. 3.* S. Anselmum apud eundem, id ex illis verbis comprobantem: *Deus ubique est*, & S. Chrysostomum *hom. ad populum Ant. apud eundem.* sic hortantem, *Templum es, ne locum quæras.* Lege Suarium *dict. lib. 2. de ord. disp. 3. & lib. 2. disp. 4. num. 3.* & item illud David Psalm. 102. *In omni loco dominationis ejus benedic anima mea Domino.*

Distinguendum igitur est; si locus ejusmodi sordidus sine delectu eligatur ad Horas recitandas, aliasque preces effundendas, cum possit mundior eligi, aliquam venialem irreverentiam committi probabile est: at si vel casu, vel ex aliqua occasione in loco immundo reperiaris, orato libenter, quia etiam in loco sordido melius est orare, quàm otiosum esse. Moltæsius apud Bonac. *l. c. q. 3. p. 6. num. 6.* narrat quendam, qui in locis immundis recitabat Officium, in iisdem post mortem luisse pœnas.

Merito, is enim non ex amore non cessandi à Dei Laudibus in quocunque loco, sed fortasse temerè, & sine delectu, cum alicubi facile potuisset, in locis sordidis Sacrum populum perturbare.

3. Quod asserimus de loco, dictum esto de situ corporis: si enim sine necessitate in lecto decumbens vel sub immodesta corporis positione sine delectu recitaret, cum id sit aliquis desidia effectus, irreverentiam, puta, venialem committeres, præscindendo semper à contemptu, ut dictum est.

4. Stare cum standum; genuflectere, cum est ex præcepto Rubricæ genuflectendum, non excedit, citra eundem contemptum, fines peccati venialis: immò ne venialis quidem culpa terminum attingere putat Castro *loc. cit. n. 7.* quia eæ Rubricæ solum videntur consilium dare, non præcipere: cum videantur ad Chorum ordinatæ.

§. VII. De obligatione, & pœnis non recitantium Officium.

Satis ex dictis liquet præceptum Horas Canonicas recitandum esse sub mortali, idque, ut dictum est, in *opuscul. de conf. lib. 2. cap. 2. §. 4.* satis probabiliter unicuique uno die, pœnamque infligere contra præbendatos, seu Beneficiarios esse. Restitutionem; contra alios enim præter mortalem culpam, nullam invenio pœnam in jure statutam. De ejusmodi ergo restitutione, si planè eam cognoscere cupias, adi Castro, aliisque *ibid.* citat.

§. VIII. De causis excusantibus ab Officij recitatione.

1. Prædictum esse sermo vel de recitatione absolute, vel de recitatione in Choro pro præbendatis, Quoad posteriorem sunt illæ tres, quarum meminit Bonif. VIII. infirmitas, corporalis necessitas, utilitas Ecclesiæ, de quibus fuscè Doctores. Quoad anteriorem: de qua ut potè magna, nobis necessarium aliud distinctius hic operæpretium est afferre, sunt item tres. Impotentia, gravis occupatio, dispensatio.

Impotentia.

2. Impotens eris ad recitandum, ac proinde, si ve ul la culpa Officium omittes: Primò, si inculpate obliviscaris: Secundò, si ignoreas te obligari, vel si legere nescias, qua utraque ignorantia pueros in Beneficium assumptos laborare non raro contingit: non tamen excusio, ut *supra, §. 1. n. 17.* dixi, nescientem legere, si is Beneficium, vel Ordine suscipiat, quia iripsa susceptione peccat, dum graviter indispositus Officij recitandi onus adverteat acceptat. Procole locum citatum. Tertiò, si sine culpa Breviario careas. Quartò, si gravi quopiam malo; v.g. infirmitate, cæcitate, &c. premaris, vel ne illo vexare jure times, puta febris, dolore vehementi, &c. Quintò denique, si jacturam non mediocrem timeas fortunarum, vitæ, honoris, quod licet rarò inter Catholicos evenire soleat, solet in locis hæreticorum, vel infidelium, etiam præscindendo à contemptu Religionis, &c. Hoc reducitur, si graves rixæ & discordiæ timeantur, si Officium recites, in quod certe rarissimè evenire video.

Fillucius *n. 27. p. 2. cap. 6. q. 9. n. 125.* non excusat eum, qui ex pravo habitu magnam habet difficultatem Officium recitandi, quia illum habitum à se tollere obligatur, Merito: sed limita, nisi tanta sit difficultas, ut impossibilitas moralis reputetur, qualis esset si timeretur futura febris, vel gravis dolor capitis, ilque continuus, &c. Sicut enim sua culpa incidens in impotentiam jejunandi, ea contracta ad jejuniium non tenetur, ita in calu nostro.

Verum circa causam infirmitatis quatuor mihi sunt obviam non vulgares difficultates.

Prima difficultas.

Qui non potest totum recitare, non tenetur

ad partem.

3. Visus multis, variis, confusisque dicendi modis hanc